

Yttrande

Betänkandet Utökade möjligheter att använda preventiva tvångsmedel 2 (SOU 2023:60) (Ju2023/02265)

Svenska kyrkan är med cirka 5,6 miljoner medlemmar Sveriges största trossamfund och landets största civilsamhällesaktör med verksamhet i Sverige och internationellt. Svenska kyrkan är närvarande i hela Sverige genom sina drygt 1 300 församlingar.

Svenska kyrkan har granskat betänkandet utifrån teologiska och etiska perspektiv, Svenska kyrkans grundläggande människosyn, ett barnrättsperspektiv, rätten till ett liv i värdighet samt Sveriges internationella åtaganden att respektera och garantera mänskliga friheter och rättigheter.

Svenska kyrkan tillstyrker utredningens förslag i de delar som direkt berör trossamfundets verksamhet – förbudet mot avlyssning och övervakning av vissa särskilt fredade platser, samtal eller annat tal och avläsningsbara informationssystem. Förslaget värnar skyddet för uppgifter som kan anförtros en präst i ett trossamfund eller liknande genom bikt eller enskild själavård och prästens absoluta tystnadsplikt. Det är av vikt att det finns ett skydd för sådana uppgifter och den absoluta tystnadsplikten i alla de situationer där tvångsmedel kan komma att användas. Svenska kyrkan lämnar i övrigt följande synpunkter.

Svenska kyrkan har i tidigare lagstiftningsärenden rörande tvångsmedel uttryckt förståelse för att det öppna samhället måste ges möjligheter att förhindra allvarlig brottslighet som i högre grad blivit mer organiserad, samhällshotande och svår att bekämpa. Det finns därför ett reellt behov av att de brottsbekämpande myndigheterna ges utökade möjligheter att såväl utreda som förhindra brott.

Det går dock inte komma ifrån att användningen av preventiva tvångsmedel innebär ett stort ingrepp i den personliga integriteten för den som blir utsatt för det. Vad gäller just hemlig rumsavlyssning har det, i vart fall när åtgärden pågår någon tid, typiskt sett ansetts medföra ett större integritetsintrång än andra hemliga tvångsmedel. De risker som finns med den överskottsinformation som kan samlas in måste begränsas i tillämpningen av regleringen, inte minst nu när informationen kan användas för annat ändamål. Mot bakgrund av den snabba utvecklingen på lagstiftningsområdet, behöver det finnas möjlighet att utvärdera de sammantagna konsekvenserna av lagstiftningen som en helhet.

Förslagen innebär emellertid även en förstärkning av enskildas rätt till skydd för sin personliga integritet genom förbättrade möjligheter att förhindra allvarlig brottslighet mot enskilda, även barn, och avbryta sådan pågående brottslighet. Svenska kyrkan ser positivt på att motsvarande rättssäkerhetsgarantier som gäller i dag för användning av tvångsmedel föreslås gälla även för de nya förslagen.

Liksom i tidigare remissvar i liknande ärenden vill Svenska kyrkan särskilt lyfta fram att det är av avgörande betydelse för såväl individens trygghet som för kyrkans trovärdighet att bikt och enskild

själavård inte kan bli föremål för exempelvis avläsning eller avlyssning. De aktuella förslagen om preventiva tvångsmedel har utformats med respekt för vittnesförbudet i 36 kap. 5 § rättegångsbalken och den absoluta tystnadsplikten för präster.

Det kan kräva svåra avvägningar vad som är att betrakta som bikt och själavårdssamtal. Svenska kyrkan bistår gärna med att underlätta för brottsbekämpande myndigheter att göra sådana bedömningar.

Svenska kyrkan anser att det vore önskvärt om lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (preventivlagen) försågs med en reglering om beslag med innebörden att exempelvis brev som kan antas innehålla uppgifter om bikt eller själavård inte får bli föremål för postkontroll, i likhet med förslaget till 9 c § preventivlagen som gäller genomsökning på distans. Svenska kyrkan har tidigare lyft detta förslag i ärendena (Ju2022/03121) och (Ju 2018/040). Svenska kyrkan anser alltjämt, i motsatts till vad regeringen anför i proposition 2022/23:126 s. 190, att det är motiverat med ett sådant beslagsförbud.

Uppsala 5 december 2023

På kyrkostyrelsens vägnar,

Martin Modéus
Ärkebiskop, ordförande

Mattias Thalén
Rättschef